

ZEMĚPIS

charakteristika vyučovacího předmětu

Obsahové, organizační a časové vymezení

Předmět zeměpis je vyučován jako samostatný předmět v 6. a 8. ročníku s časovou dotací 2 hodiny týdně, v 7. a 9. ročníku s časovou dotací 1 hodiny týdně.

Vzdělávání v předmětu zeměpis směřuje k:

- získávání a rozvíjení orientace v geografickém prostředí, osvojování hlavních geografických objektů, jevů, pojmů a používání poznávacích metod
- získávání a rozvíjení dovedností pracovat se zdroji geografických informací
- respektování přírodních hodnot, lidských výtvorů a k podpoře ochrany životního prostředí
- rozvoji trvalého zájmu o poznávání vlastní země a regionů světa jako nedílné součásti způsobu života moderního člověka
- rozvíjení kritického myšlení a logického uvažování
- aplikování geografických poznatků v praktickém životě

Formy a metody práce podle charakteru učiva a cílů vzdělávání:

- frontální výuka s demonstračními pomůckami, obrazovým materiálem
- skupinová práce (s využitím map, pracovních listů, odborné literatury, časopisů, internetu)
- zeměpisné vycházky s pozorováním
- projekty

Předmět zeměpis úzce souvisí s ostatními předměty vzdělávací oblasti Člověk a příroda:

- chemie: znečištění atmosféry, hydrosféry, biosféry, ...
- fyzika: sluneční soustava, vesmír, ...
- přírodopis: vznik vesmíru, rozšíření živočichů, rostlin, biotopy, CHKO, národní parky, ...
Mezipředmětové vztahy jsou aplikovány i na předměty z ostatních vzdělávacích oblastí:
- matematika: měřítko mapy, převody jednotek, práce s grafy, diagramy, ...
- ICT: zdroj aktuálních informací a jejich zpracování
- dějepis: kultura národů, historie států, ...

Předmětem prolínají průřezová témata:

- VDO: občanská společnost a stát, formy participace občanů v politickém životě, principy demokracie
- OSV: rozvoj schopností poznávání, seberegulace, sebeorganizace, kreativita, poznávání lidí, mezilidské vztahy, komunikace, kooperace, řešení problémů a rozhodovací dovednosti, hodnoty, postoje
- EV: ekosystémy, základní podmínky života, problémy životního prostředí, vztah člověka k prostředí
- MDV: kritické čtení a vnímání mediálního sdělení, interpretace vztahu mediálního sdělení a reality, stavba mediálního sdělení, práce v realizačním týmu
- EGS: objevování světa
- MKV: kulturní diference, lidské vztahy, etnický původ, multikulturalita, principy solidarity
- Volba povolání: rozhodování

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí žáků

Kompetence k učení

Žáci:

- vybírají a využívají vhodné způsoby a metody pro efektivní učení, propojují získané poznatky do širších celků, nalézají souvislosti
- získané poznatky kriticky posuzují, porovnávají a formulují závěry
- poznávají smysl a cíl učení, mají pozitivní vztah k učení

učitel vede žáky:

- k vyhledávání, shromažďování, třídění, porovnávání informací
- k používání odborné terminologie
- k nalézání souvislostí mezi získanými poznatky a využití v praxi
- k využívání vlastních zkušeností a poznatků z jiných předmětů

Kompetence komunikativní

žáci:

- formulují a vyjadřují své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřují se souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu
- učí se naslouchat promluvám druhých lidí, vhodně na ně reagují
- učitel vede žáky:
- ke komunikaci mezi sebou a učitelem a k dodržování předem stanovených pravidel vzájemné komunikace
- k naslouchání a respektování názorů druhých
- k interpretaci či prezentaci různých textů, obrazových materiálů, grafů a jiných forem záznamů v písemné i mluvené podobě

Kompetence k řešení problémů

žáci:

- jsou schopni pochopit problém, vyhledat k němu vhodné informace, diskutovat o možnostech řešení
- učí se myslet kriticky, jsou schopni hájit svá rozhodnutí

učitel vede žáky:

- k vyhledávání a kombinování informací z různých informačních zdrojů
- k využívání metod, při kterých docházejí k objevům, řešením a závěrům sami žáci
- k argumentaci, k diskusi na dané téma, obhajování svých výroků
- k odpovědím na otevřené otázky
- k práci s chybou

Kompetence sociální a personální

žáci:

- spolupracují ve skupinách na základě vytvořených pravidel, upevňují dobré mezilidské vztahy, pomáhají si a jsou schopni o pomoc požádat, učí se vzájemnému naslouchání

učitel vede žáky:

- k využívání skupinového vyučování
- k utváření pocitu zodpovědnosti za svá jednání
- k ochotě pomoci a o pomoc požádat
- k spoluúčasti na vytváření kritérií hodnocení a k následnému hodnocení svých výsledků
- k dodržování dohodnuté kvality, postupů, termínů
- k občanské odpovědnosti za vytváření podmínek pro udržitelný rozvoj v lokálním a globálním měřítku

Kompetence občanské

žáci:

- respektují názory druhých, uvědomují si svá práva a povinnosti ke škole i mimo školu
- rozhodují se zodpovědně podle dané situace
- chápou základní environmentální problémy, respektují požadavky na kvalitní životní prostředí, jednají v zájmu

učitel vede žáky:

- k dodržování pravidel slušného chování
- k pochopení práv a povinností v souvislosti s principem trvale udržitelného rozvoje
- k tomu, aby brali ohled na druhé
- k vytváření osobních představ o geografickém a životním prostředí

Kompetence pracovní

Žáci:

- jsou seznámeni s pravidly bezpečného chování v terénu
- jsou vedeni k efektivní práci

učitel vede žáky:

- k dodržování pravidel bezpečného chování v terénu
- k vyhledávání a využívání různých zdrojů informací.

Volba povolání – rozhodování

Žáci:

- si uvědomí svou roli v procesu rozhodování, zamyslí se nad faktory, které mohou jejich rozhodování ovlivňovat, a nad tím jaké překážky jim mohou v rozhodování bránit, naučí se rozumně volit z daných možností

učitel vede žáky:

- k promýšlení různých variant řešení, aby se naučili rozumně volit z daných možností

Vzdělávací oblast: Člověk a příroda
Vyučovací předmět - Zeměpis

Ročník: 6.

Výstup	Učivo	Průřezová témata, mezipředmětové vztahy, projekty
<p>Žák dovede dle úrovně svých schopností:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zhodnotit postavení Země ve vesmíru a srovnat podstatné vlastnosti Země s ostatními tělesy sluneční soustavy – pracovat s porozuměním s pojmy: planety, družice planet (měsíce planet), meteorická tělesa, komety, Galaxie, Mléčná dráha – objasnit důsledky pohybů Země kolem zemské osy a kolem Slunce pro život na Zemi, pro střídání dne a noci a střídání ročních období, prokázat na konkrétních příkladech tvar planety Země <p>Žák :</p> <ul style="list-style-type: none"> – Vysvětlí pojmy: glóbus, měřítko globusu, poledníky, místní poledník, hlavní poledník, rovnoběžky, zeměpisná síť, zemský rovník, obratníky, polární kruhy, letní slunovrat, zimní slunovrat, jarní rovnodennost, podzimní rovnodennost, polární den, polární noc, zeměpisné souřadnice, zeměpisná délka, zeměpisná šířka, časová pásma, smluvený čas, datová mez, výškopis, vrstevnice, výšková kóta, nadmořská výška, polohopis, smluvené značky, – určí světové strany na mapách, orientuje mapy podle světových stran, čte obsah map, měří vzdálenosti na mapách a na globusu <p>Žák podle úrovně svých znalostí :</p> <ul style="list-style-type: none"> – objasní pojem geografická (krajinná) sféra, určí jednotlivé složky přírodní sféry, – popíše stavbu Země, rozezná, pojmenuje a klasifikuje tvary zemského povrchu – rozliší a porovná složky a prvky přírodní sféry, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost – objasní pojmy: počasí, podnebí, podnebné pásy na Zemi, vítr, pasáty, monzuny, ochrana ovzduší, oceány a moře, pohyby mořské vody, vodní toky, ledovce, podpovrchová voda, prameny, bezodtokové oblasti, jezera, bažiny, umělé vodní nádrže, složení půdy, humus, matečná hornina, typy a struktura půd, eroze půd, význam a ochrana půd – určí a vyhledá na mapách podnebné pásy na Zemi, světové oceány, nejvýznamnější světová moře, řeky, jezera a největší přehradní nádrže, nejrozsáhlejší pevninské ledovce a bezodtokové oblasti – lokalizuje jednotlivá biosférická pásma na mapách objasní uspořádání rostlinstva a živočišstva v závislosti na zeměpisné šířce a nadmořské výšce v jednotlivých přírodních oblastech Země a vlivy člověka na přírodní prostředí. 	<p>Planeta Země</p> <ul style="list-style-type: none"> – Vesmír. Vznik vesmíru. Vývoj poznávání vesmíru. – Slunce a sluneční soustava. – Měsíc. – Země jako vesmírné těleso. Tvar a rozměry Země. Pohyby Země. <p>Glóbus a mapa</p> <ul style="list-style-type: none"> – Glóbus. – Zeměpisná síť. Zeměpisná poloha – Trvání dne a noci. – Roční období. – Časová pásma na Zemi. – Mapy, plány, jejich měřítko – Obsah map. Znázorňování výškopisu a polohopisu na mapách. – Druhy map. – Zeměpisné atlasy. – Praktické činnosti s mapami a plány, jednoduché náčrtky a plánky <p>Přírodní složky a oblasti Země</p> <ul style="list-style-type: none"> – Geografická (krajinná) sféra. – Přírodní sféra a její složky. – Litosféra – Atmosféra – Hydrosféra – Pedosféra – Biosféra – Praktické demonstrace učiva podle vybraného obrazového materiálu, audiovizuálních pořadů a na mapách. – Okamžité pozorování počasí v místě školy a bydliště, výpočet denní průměrné teploty. 	<p>Př – vznik vesmíru, planety a Sluneční soustavy Exkurze – návštěva brněnského planetária ENV – formování vztahu k naší Zemi jako jedinečnému tělesu Sluneční soustavy Vv nebo PČ– vytvoření modelu Sluneční soustavy z kartonu Pozn.: Práce s mapou hvězdné oblohy, mapou Měsíce</p> <p>OSV – práce s mapou a buzolou, využití mapy pro orientaci v krajině - využití zeměpisné sítě pro orientaci na mapě, globusu, na Zemi - rozvoj komunikačních schopností při práci ve skupině</p> <p>ENV – ekosystémy, základní podmínky života</p>

Výstup	Učivo	Průřezová témata,mezipředmětové vztahy, projekty
<p>Žák dle svých schopností:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vyjmenuje a vyhledá na mapě světa jednotlivé světadíly na Zemi, určí jejich zeměpisnou polohu a porovná jejich rozlohu, - určí a vyhledá na mapách zemské polární oblasti, uvede jejich mimořádný význam pro tvorbu a ochranu životního prostředí na Zemi, - charakterizuje polohu, rozlohu, členitost pobřeží, povrch, podnebí, charakter a rozmístění vodstva, rostlinstva, živočišstva, přírodních zdrojů, obyvatelstva a hospodářských aktivit v Africe, Austrálii a Oceánii, - vyhledá na mapách a charakterizuje jednotlivé zeměpisné oblasti Afriky, Austrálie a Oceánie určí nejvýznamnější státy těchto oblastí, charakterizuje jejich přírodní, kulturní, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti - uvede a vyhledá na mapách nejvýznamnější hlavní města a některá významná velkoměsta Afriky, Austrálie a Nového Zélandu 	<p>Zeměpis světadílů, oceánů</p> <ul style="list-style-type: none"> - Světadíly a oceány. - Přehled oceánů. - Polární kraje Afrika . - Indický oceán - Austrálie a Oceánie --- - Orientace na atlasových a nástěnných mapách, čtení map. - Činnosti se zeměpisnými pracovními sešity. - Činnosti s vybranými obrazovými materiály, statistickými podklady, audiovizuálními pořady a vybranou literaturou. 	<p>OSV – rozvoj základních dovedností pro spolupráci VDO – učí se posuzovat a hodnotit společenské jevy, respektování kulturní a etnické odlišnosti EGS – porozumění sociálním a kulturním odlišnostem mezi národy MKV – uvědomovat si rovnoprávnost etnických skupin a ras ENV – poznávání a pochopení vztahu lidí k prostředí v různých oblastech světa MEDV – využívání médií jako zdroje informací</p>